

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

lentacv-||la noui testamenti Cardi.||nalis sancti Xisti.||

Cajetan, Thomas

Colonie, 1526

VD16 V 1243

lentaculi primi quaestio prima.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34421

Tentacula noui testamenti

Tho. de Vio caietani Cardinalis sancti xisti.

Sapientie diuine clemens septime pōtifer maxime mensam post perfectā peccatorū summā instruere quum hungarica peregrinatio vetaret, ne ieiuna omnino mens manusq; transiret, ientacula quedā parare curauit. Absq; ordine siquidē et delectu occurrentes nonnullae per nouū testamentū sententiae, literali sensu hic declarant. Nec propterea finem feci quod omnes declaratione dignas arbitrarer me cōplexū esse: sed ubi obtulit se cōmoditas inchoandi pmentaria psalmoz iuxta literalē sensum, omissis ientaculis, conuiuio apparando vacandum credidi. Non dedignaberis itaq; pater beatissime me exiguum hoc munusculum suscipere: quandoquidem et mea omnia tue beatitudi-
ni debentur et diuina est materia.
Felix vale.

Currunt In primis circa vba dñi nostri Iesu Xristi circiter ipsius ex hoc mundo transitū, questionēs quattuor. Prima est de vbis domini in excusatione Magdalene: quid molesti estis huic mulieri et c. Secūda est de verbis domini ad discipulos p: o emēdo gladio: quādo nisi vos sine sacculo et pera et c. Tertia est de responsiōibus domini ad suos quattuor iudices: Annā, Caiaphā, Herodem et Pilatū. Quarta est de causa ipsius dñi scripta: Iesus nazarens rex iudeorum.

¶

Ientaculi primi quæstio prima.

Circa Verba siquidē dñi p̄ Magdalena ad
miramur p̄mo cur reprehēsi sint disci-
puli, egre ferentes effundi p̄ciosum vnguentū in
vntionē pedū vnus paup̄rū p̄dicatoris tantā san-
ctitatē p̄fitentis. ¶ Videntē siquidē rationabiliter in-
dignati. Tū quia talis vntio ad delicias nō qualescū-
q̄ sed p̄ciosas spectare videt̄ magnoz nobiliū. Et for-
te nullus erat eā celsus vt vteret̄ tam p̄cioso vngue-
to pro pedibus, sed p̄ capite. Christ⁹ aut̄ ignobilis se-
cundū mundū (vtpote filius fabi ⁊ fabri) ⁊ pedes ei⁹
vngēbant̄ tam delicata vntioē. Tū q̄a hodie scanda-
lizaremur si viderem⁹ aliquē p̄dicatōrē sancte fame, p̄-
mittere se deliniri huiusmodi delicijs p̄ciosis: multum
enim indecens iudicarem⁹. ¶ Tum quia discipulis,
quibus est mandatū vt emulentur charismata melio-
ra, incubebat diuertere Mariā ab hac effusioē vngue-
ti p̄pter opus euidentē meli⁹ scilicet vt videret̄, ⁊ p̄ciū
daret̄ in pauperū elemosynā. ¶ Admiramur secundo
quantū valeat excusatio dñi, opus enim bonū opera-
ta est in me: nā pauperes semp̄ habebitis vobiscū, me
aut̄ nō semp̄ habebitis. Ex differentia nāq̄ tēporis
habendi pauperes ⁊ ipsum (q̄a illos semp̄ ipsum ve-
ro nō semp̄ essent habituri) nō apparet vnde infera-
tur, seu vnde reddatur ratio qd̄ illa bonū opus ope-
rata sit. Et enim ex ista differentia nō tollitur quin vntio
illa fuerit excessiua vtpote deliciosa nimis ⁊ impe-
ditua melioris boni, scilicet tate elemosyne in panpe-
res: p̄ quibus tanto magis sollicitū oportet hominem
esse, quanto nunq̄ deficiunt, sed semp̄ durant.
¶ Admiramur tertio de alijs tribus v̄bis dñi adie-
ctis, tanquā impertinentibus ad excusationē Magda-
lene vngentis ipsum, quorsum hec? Apposuit sepul-
t̄ sue p̄uentionē, apposuit p̄petuam memoriā hu-

Ientacula primi quæstio prima ij

ius vnctionis in laudem Magdalene futuram, appo-
luit qd fecit hoc quod habuit. Nihil autem horum ex-
culat vnctionem Magdalene. Non primum, tum qd
preter intentionem Marie vnctis erat quod ad se-
pulturam refertur: opus autem iudicatur bonum se-
cundum intentionem operantis: non enim intendebat
illa preuenire sepulturam, sed vnungere viuentem Chri-
stum, tum quia etiam pro sepultura, excessiua erat vn-
ctio tam preciosa: in cuius signū, Nicodemus pro se-
pulture Chrii officio mixturā aloes ⁊ myrræ, ⁊ nō vnge-
tū nardi p̄ciosi attulit. Nō scdm qd ad euentū spectat
subsecuta laus, nō ad itētionē opantis. Nō tertium, qd
oīno imp̄tines videt illa appositio, quū null⁹ calūnia-
ret eā quasi fecisset vnctionē de alieno, aut de necessa-
rio sibi: quorum verūq; excluditur per hoc quod fecit
qd habuit vt facere bene posset.

Ad clariorem Intellectum dominice sentē-
tie prenotanda est dispositio
mulieris vnctis in animo suo, vt percipiatur quale
fuerit illius hoc opus ex parte sua. Ipsa siquidē crede-
bat Iesum esse verum Messiam: quū soror eius Mar-
tha dixerit domino, ego credidi quia tu es Christus fi-
lius dei: multo enim magis ipsa Maria hoc credidit,
que optimam partem elegerat. Credidit quoq; eundē
habere potestātē dimittendi pctā: iuxta v̄bū dñi ad eā
remittuntur tibi peccata tua, fides tua te saluā fecit.
Amabat quoq; multum saluatorem: vt dictū sit de ea
dimissa sunt ei peccata multa: quoniam dilexit multū.
Ex tam sancta igit̄ mentis dispositiōe erga Christū,
videri facile potest Martā ad vocationē istā p̄cessisse
vt multa simul exequeret̄ officia: scilicet humanitatis,
gratie ac religiōis. Hūanitatē qdē: qm̄ mos erat in

A ij

Ientaculi primi questio prima

regione illa vnctionē exhibere. Vnde et Simon pharisaeus quasi reprehensus est a dño q̄ caput eius nõ vnxi-
isset. Et sicut consonū erat, inuitato Christo ad cenā
p̄parare epulas lautiores (que scilicet magnatibus so-
lent parari) quando sic decebat inuitatē, ita arbitra-
ta est Magdalena decere se exhibere in vnctionē tan-
ti viri inuitati delicatū ac preciosum vnguentū. Gra-
tie vero: qm̄ memor recepti beneficij, remissiōis scilicet
p̄ctōz vngēdo alias Christū, debitricē se arbitrata est
vt iterū quā melius posset vngeret Jesum. Vnde pri-
mū pedes ex quoz priorē vnctiōe veniā hauserat, dein-
de caput a cuius ore verbū et veniē et vite toties perce-
perat non solū vnxit sed quodāmodo abluīt: pro quā-
to versando vas vnguenti, effudit illud super caput: vt
euangeliste testantur. Nec putauit preciosum aliquid
reputandū ad referendā gratiā de tanto beneficio.
Religionis autē: qm̄ Messie dei filio offerebat vnctio-
nem illā in ipsius Messie secundū assumptā carnē cor-
porale refrigerium, et propterea putauit et bene, oportere
esse optimam, ac preciosissimā hm̄ōi vnctionem.
¶ Ex quibus omnibus simul collectis, manifeste ap-
paret Mariā secundū recte ratiōis iudiciū elegisse in
hm̄ōi delicata et p̄ciosa vnctiōe, bonū ac laudabile opus
denotiōis p̄nq; obsequij in dñm Jesum Christū
et p̄pterea discipulos indignatos de hoc, merito a dño
reprehēsos q̄ molesti essent mulieri illi dicēdo vt quid
p̄ditio ista? Nō enim est vnguenti p̄ditio vsus ille: vn-
guenti ad quē tot vtutes incitabāt: q̄ p̄ gratia referen-
da, pro pietate, proq; religiōe oportunus erat.
¶ Quod vero ad excusandos discipulos primo affer-
tur (q̄a nimis delicata ac p̄ciosa vnctio erat respectu
tā pauperis, et pedū p̄sertim) excludit p̄ hoc q̄ Jesus

Ientaculi primi questio prima iij

erat & credebatur verus Messias, ac p hoc dignior omnibus hominibus. Et neq; hoc neq; quodcuq; aliud unguentum erat excessivum respectu illius & pedum eius, quicquid enim cuiuscumq; excellentissimo homini potest exhiberi minus est ut condignum sit ad usum corporis ipsius Messie & pedum eius. Extabat nihilominus spiritualis ratio unguendi pedes quae dicta est. Quod deinde subiungitur de rationabili discipulorum scandalum, excludit per idem, quia si hodie videremus verum Messiam testibus tot miraculis, teste tunc Lazaro patre qui ex mortuis veniens testabatur illum esse verum Messiam, hoc est regem regum & dominum dominantium (unde multi ex iudeis credebant in Christum) non scandalizaremur rationabiliter: sed rationabiliter admiraremur & stuperemus quod dignatur seipsum sic exinanire ut istis nostris unctionibus delinatur, ut a muliere unguatur, ut istiusmodi refrigerijs egeat. Irrationabiles autem homines sumerent cum Iuda occasionem scandalum. Quod denique subditur de melioris boni emulatione (quia melius fuisset unguenti pretium in pauperes erogatum) a domino excludit: ut patebit declarata ratione domini. Sed & ex dictis excludit: quoniam opus tante gratiae, pietatis & religionis non est minus bonum quam elemosyna illa fuisset in pauperes, immo tanto maius bonum fuit, quanto Christus praestat omnibus pauperibus, quanto caput membrum, quanto dominus servus. Arguendi igitur discipuli erant.

Ad admirationem de ratione reddita a domino quare operis unctionis huius non fuerit praetermittendum propter pauperes, dicitur quod quia discipuli non solum protulerant elemosynam, sed vituperaverant illam unctionem dicendo ut quid perditio ista: ideo dominus utriusque confutando, primum asserit Mariam fecisse opus bonum: & hoc contra illud ut quid perditio ista: Deinde non fuisse hoc praetermittendum propter elemosynam.

Lentaculi primi quaestio prima

nam faciendā: quia pauperes semper haberet etc. et hoc contra illud: potuit enim unguentum utrumque venundari et dari pauperibus. Et quod opus illud fuerit bonum, dominica responsio in singulis clausulis probat. Primum ex illa propositione in dicendo in me. Vbi recolito aliud esse credere deum, et aliud credere in deum. Primum siquidem commune est bonis et malis. Secundum autem proprium est bonorum: quia est actus fidei formate. Et similiter operari aliquid bonum opus, commune potest esse bonis et malis, sed bonum opus operari in Christo, proprium est bonorum: quia significat quod operando quis tendit in Christum quod est charitatis progressus. Dicendo ergo quod Maria operabatur bonum opus in me, monstravit opus illud esse meritum et a charitate procedens. Deinde ex ratione comparationis ad elemosinam: ex qua utrumque simul manifestatur. Et si subtilius fuerit considerata, apparebit quod aliud primo occursum sensus offert, et aliud interius portat. Nam prima fronte ratio dominica ex duplici differentia inter elemosinam et hoc humanitatis officium sibi exhibitum, docet non fuisse unctionem istam pretermittendam. Una differentia est inter tempus istas et expectas: quia scilicet tempus faciendi elemosinam non viget nunc, sed expecta. quoniam semper est, tempus autem exhibendi mihi boni humanitatis officia, nunc instat, quia non semper me habebitis in presentia corporali carnis passibilis in qua sum modo vobiscum, et non solum non semper sed paucissimis diebus sic me habebitis: fuit enim hoc anno sex dies pasche, hoc est sabbato ante ramos palmarum. Altera differentia est inter certam personam et indeterminatos pauperes: quia scilicet obsequium hoc debitum est certe persone, mihi scilicet elemosina autem debita est non alicui certo pauperi, sed pauperibus indeterminate. Utraque siquidem differentia dominica ratio manifeste assert, dicens, nam pauperes. Non

Ientaculi primi quaestio prima iiij

bunc vel illum) habebitis vobiscum semp, et non instat
nunc necessitatis articulus: me autem (ecce certa persona)
non semp. Quasi diceret, nunc tantum habebitis scilicet
vobiscum in carne passibili et indigente his obsequijs con-
uersantem. Ex ambabus autem differentijs simul iun-
ctis relucet et cõis doctrina quod humanitatis officia quae
alicui certe persone exhibere postulat certum tempus, non
sunt pretermittenda propter communia debita quae indeter-
minate debentur primis. Non vult celestis magister
ut homo pretermittat conuiuium nuptiale, officium sepul-
ture, politicum coniunctum cum ciue, et similia, ut fiant es-
lemosyne: ipse enim quae est author gratiae, non venit des-
seruere sed perficere rationem naturalem. Relucet et spe-
cialis ratio facti: Nam ex hoc ipso quod tempus illud quod
talis tantusque hospes officiose tractari posset preteribat
posthabendi erant pauperes non tunc instantes, quibus
aliunde et tunc et nunc et alias poterat benefici. Unde
liquet redditam esse rationem et quod opus fuit bonum, et quod
preponendum fuit elemosyne pauperum quae ex illo precio
potuisset fieri. Continet autem interius penetrata hec
ratio ratione persone demonstrata per illud pronomen me,
superfluentem causam non solum bonitatis sed excellentis per-
fectionis huius unctiois. Tempus namque illud quod verbum ca-
ro factum, inter homines homo passibilis humanisque officijs sub-
ditus dignatus est peruersari, articulum constituebat urgentis
necessitatis ad exhibendum illi quaecumque passibilia officia
et obsequia, nullius precij nullaque deliciae finibus limita-
da quantum est ex parte ipsius meriti et humani debiti. Non
nulla ex parte unctio ista minus bona fuit, sed preferen-
da vndique cure pauperum, quae cura quamuis debeat semp
hominem sollicitare, non tamen ex alio debito officio auellere: et
multo minus tollere debet hoc opus longe excellentius.

Lentaculi primi questio prima.

Ad admirationē tertiā de appositis trib⁹ a dño sententis in hac causa, rñdetur. Et circa ea que de sepultura dicunt, notādū est vnctionē istā relatā esse ad Chri sepulturā ex dñicis vbis triplici relatione: hoc est p significationē, per preuentionē, p durationē. Significauit enim vnctio illa Chri dñm sepeliendū esse: testāte dño apud Math. mittens hec mulier hoc vnguentū in corpus meū, ad sepeliendū me fecit: hoc est sepelibile me indicauit: corpora em sepelienda tñc tps vngēbant. Preuenit q̄ officiū vnctōis pro sepultura vnctio illa: testante dño apud Mar. preuenit vngere corpus meū in sepulturā, quāuis em Maria ipsa nesciret dominus tamē sciebat q̄ impedienda erat ab vnctōe ipsius Chri defuncti: quia prius resurrexit quā potuerit ab illa vngi: 7 p̄terea nunc preuenisse dicitur officium sepulture. Durauit quoq̄ vnctio illa vsq̄ ad sepulturam (dicente dño apud Joan. sinite illā vt in diē sepulture mee seruet illud) pro quanto vnctio illa vltima fuit quantū ad Marie vnctionē, 7 sic per negationē succedētis, seruata vsq̄ in diē sepulture. Tanquam si aperte diceret, sinite illam, quia ista p̄putatur p̄ tota vita mea vsq̄ ad sepulchrum: ita q̄ nec viuo nec mortuo mihi exhibebit amplius officiū vnctionis.

Totus aut̄ hmoi sermo referens vnctionē hanc ad sepulture officiū, a clementissimo magistro dictus est, vt intelligerent discipuli non quare Magdalena vngēbat, sed quare ipse dñs susciperet vnctionē illā. Magdalena em̄ intendebat officiū hūane pietatis, gratie 7 religionis impedire Chri, sed Chrius opus illud suscipiebat vt sepeliendus. Tanq̄ si aperte diceret, nō putetis q̄ vt deliciosus vngor, nam vngor vt sepeliendus, vngor vt quā citius moriturus nō est tps hoc dea

Ientaculi primi questio prima

▼

ficiarum, sed mortis ⁊ sepulture. Et licet Marie anima
 mus ad hoc nō tenderet ex se, vt motus tamē ⁊ direct⁹
 a spiritus sancto, ad hoc tendebat significandū, p̄ueni-
 mendū ac seruandū, nesciens tunc quo ad hoc qd̄ fa-
 ceret. Quia igitur hec v̄ba nō sunt apposita ad alterā
 excusationē Magdalene, sed ad rationē ex parte dñi
 quare permisit se vngi, nō oportet mirari quousum
 bec. Et nōt̄ nihilominus hec sentētia referri ad Mag-
 dalene excusationē, intelligendo illā vt sit pars prius
 sententię: vtpote declaratio illius dicti, me aut̄ nō sem-
 per habebitis. Tanquā expresserit quid intenderit p̄ li
 nō semp, modicū valde tempus: quia proximus sum
 sepulture, ita quod per hanc adiectionē declaratus est
 articulus instantis proxime sepulture, ⁊ solliciti timo-
 ris fouentis animū Marie ad hanc v̄ctionē. Doctri-
 na siquidē dñi de ipsi⁹ morte ac resurrectione erat adeo
 publica, vt etiam ad Iudeoz pontifices peruenerit:
 quū dixerint Pilato. Dñe recordati sumus quia sedu-
 cto: ille ad huc viuens dixit, post tres dies resurgā. Et
 quod tunc proxima esset dñi mors, Magdalena cum
 alijs mulieribus audierat: vt patet ex eo quod quū di-
 xisset paulo ante dñs, ecce ascendimus Hierosolymā
 ⁊ filius hominis tradet̄ ⁊c. ⁊ tertia die resurget, mater
 filioz Zebedei petijt vt filij sui sederent ad dexterā ⁊ si-
 nistrā ipsius in regno resurrectionis eius. Et eo igit̄ q̄
 Maria que multū diligebat Ch̄istū, tempus mortis
 Ch̄isti primū meditabat̄, sollicitaq; erat ne forte am-
 plius similem p̄moditatem officiose obsequendi Ch̄i-
 sto nō haberet. oblata tunc occasione cōiuij Lazaro
 resuscitato vtendū duxit. Et sic etiā ex parte solliciti ti-
 moris adhibētis quasi calcaria Marie, v̄ctio ista nō
 nullū respectū ad sepulturam Ch̄isti habuit. Et quia

¶ ▼

Lentaculi primi quaestio prima

tempus vrgens ad vnctionē cōstituebat, ad opus illud bonū reddendū ptinebat. Nec obstat si nō tam p̄ciosa vnguenta ad vsum eēt sepulture, sed myrra ⁊ aloes quā ad sepulchra regū, p̄ciosiora adhiberi credibile est: ⁊ dignitas Messie supra oēs ⁊ reges ⁊ summos sacerdotes erat ⁊ est, ita vt nihil quantumcūq; alijs p̄ciosum, ipsi poterat cōdigne exhiberi.

De apposita autē futura memoria huius vnctionis, facile patet q̄ ad cōmendationē operis Magdalene spectat. Tum q̄a licet laudari p̄ter intentionē Marie fuerit esse tamē opus tale vt sit laude dignū, nō est p̄ter intentionē recte opantis, quā intēdit opus v̄tutis, ac p̄ hoc laude dignū. Tū q̄a laudandū esse ab euāgelice p̄fectionis viris, maximū est testimoniū boni operis pacti. Mōstrauit ergo dominus vnctionem illā non solum esse irreprehensibilem ⁊ p̄ponendā tunc curae pauperū, sed optimū fuisse opus: vtpote ⁊ dignū p̄petua laude, ⁊ qd̄ p̄petua esset p̄sequendū cōmendatiōe in dei ecclesia. Quorsum autē v̄ba q̄ solus Marcus interserit (scilicet qd̄ habuit hoc fecit) tēdāt, nō ē difficile videre: ad occultā siqdē spectāt tā Marie mentē q̄ ipsius dñi dignitatē. Murmurabāt discipuli de p̄ciositate vnguenti, respōdet dñs apud mulieris illius animū nō esse vnguentū hoc p̄ciosum: sed si p̄ciosius habuisset, p̄ciosius effudisset. tanti me facit: sed q̄a nō habuit p̄ciosius, qd̄ habuit hoc fecit. Nesci apte diceret, vos arguendā putatis de excessu, ⁊ tū secundū v̄ritatē dignitatis mee ⁊ rectā fidē ac deuotionē huius mulieris excusanda est q̄ nō plus fecit, sed hoc qd̄ habuit fecit. Est igitur hec domini sententia ⁊ ad Marie opus cōmendandū ⁊ ad discipulos confutandū nō impertinens sed opportuna. Nec de prima quaestione.